

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií



Bakalářská práce

**Úloha a působení Úřadu pro ochranu hospodářské
soutěže v ČR**

Aneta Žáková

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aneta Žáková

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Úloha a působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v ČR

Název anglicky

The role and activities of the Office for the Protection of Competition in the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat úlohu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a oblasti jeho působení. Dílčím cílem práce je stručně popsat historii soutěžního práva samotného, jednotlivé formy narušování hospodářské soutěže, kompetence úřadu a jím prováděné kontrolní činnosti. Dále je provedena analýza nejvýznamnějších případů porušování hospodářské soutěže v ČR za posledních 5 let a zhodnocení výsledného efektu, který přinesly udělené sankce a jiné postihy. Pro srovnání jsou zahrnuty také nejzajímavější kauzy vybraných zemí EU a jejich řešení.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracováním literární rešerše s využitím studia odborné literatury, čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. Především se bude jednat o výroční zprávy, informační listy, tiskové zprávy, statistiky a jiné aktuality.

Praktická část bude využívat především statistické údaje k hodnocení efektivnosti činnosti úřadu, dále rozsudky soudů v konkrétních kauzách a další data potřebná k analýze činnosti úřadu. Bude zde zahrnuto i porovnání zajímavých kauz v jiných zemích EU a postup jejich řešení.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

hospodářská soutěž, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, dominantní postavení, konkurence, antimonopolní politika, zakázané dohody, soutěžitel, veřejné zakázky

Doporučené zdroje informací

KINDL, Jiří. Kartelové a distribuční dohody: Teorie a praxe. Praha: C. H. Beck, 2009, 323 s. ISBN 978-80-7400-136-9

PELC, V. Hospodářská soutěž. Grada, 168 s. ISBN 80-7169-124-0

PETR, Michal. Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR, Praha: C. H. Beck, 2010, 607 s. ISBN 978-80-7400-307-3

POKORNÁ, Jarmila a kol. Obchodní korporace a nekalá soutěž. Wolters Kluwer a.s. 636 s. ISBN: 978-80-7478-873-4

ÚOHS. Historie, fakta, svědectví. Brno: Tchas, spol. s. r. o., 159s. ISBN 978-80-254-2242-7

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Dostupné z: www.uohs.cz

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Zákon č. 273/1996 Sb., o působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 23. 12. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 1. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Úloha a působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v ČR“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. března 2020.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D. za vstřícnost, podporu, cenné připomínky a rady při vedení této bakalářské práce. Dále také děkuji své rodině za trpělivost a podporu během celého mého studia.

Úloha a působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje popisu úlohy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v rámci ČR, konkrétně působení v jednotlivých oblastech, které spadají do jeho kompetencí. Pro kompletní úvod do tématu jsou v teoretické části popsány i tržní struktury, kterých se hospodářská soutěž týká. Dále je zde popsána stručná historie Úřadu a jeho organizační struktura. Nechybí ani soupis příslušné legislativy, a to jak unijní, tak národní. Také jsou vysvětleny vybrané klíčové pojmy, jako je například relevantní trh, soutěžitel, Leniency program, atd.

V rámci vlastní práce je provedena analýza činnosti Úřadu v období let 2015 – 2018, a to konkrétně v oblasti zneužití dominantního postavení, zakázaných dohod včetně bid riggingu, spojování soutěžitelů a protisoutěžního jednání orgánů veřejné správy. Pracuje se zde částečně i s daty roku 2019. Rozebrány jsou významné kauzy a je zde uveden například i přehled využití Leniency programu v jednotlivých letech.

Klíčová slova: antimonopolní politika, bid rigging, dominantní postavení, hospodářská soutěž, konkurence, soutěžitel, veřejné zakázky, veřejná podpora, zakázané dohody. Leniency program

The Role and Impact of the Office for the Protection of Competition in the Czech republic

Abstract

The bachelor thesis is devoted to the description of the role of the Office for the Protection of Competition in the Czech Republic, specifically the activities in individual areas that fall within its competence. For a complete introduction to the topic, the theoretical part also describes the market structures to which competition relates. Furthermore, a brief history of the Office and its organizational structure are described. There is also a list of relevant legislation, both EU and national. Also selected key concepts such as relevant market, competitor, leniency program, etc. are explained.

Within the scope of my own work, the Office's activities in the period 2015 - 2018 are analyzed, namely in the area of abuse of dominant position, prohibited agreements, including bid rigging, merger of competitors and anti-competitive behavior of public authorities. Partially is worked with data from 2019. Important cases are analyzed and there is also an overview of the use of the Leniency program in individual years.

Keywords: antitrust policy, bid rigging, dominant position, competition, competitor, public procurement, state aid, prohibited agreements, Leniency program

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce	13
2.2	Metodika	13
3	Teoretická východiska	14
3.1	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	14
3.1.1	Organizační struktura	14
3.2	Tržní struktury narušující hospodářskou soutěž	16
3.2.1	Dokonalá konkurence	16
3.2.2	Nedokonalá konkurence	17
3.2.2.1	Monopolistická konkurence	17
3.2.2.2	Oligopol	18
3.2.2.3	Monopol	19
3.2.2.4	Neefektivnost monopolu	19
3.2.2.5	Regulace monopolu	21
3.3	Antimonopolní politika v ČR a EU	21
3.3.1	Mezinárodní spolupráce v oblasti hospodářské soutěže	22
3.3.1.1	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj	22
3.3.2	Vymezení klíčových pojmů	23
3.3.2.1	Relevantní trh	23
3.3.2.2	Soutěžitel	23
3.3.2.3	Dohody vertikální a horizontální	24
3.3.2.4	Leniency program	24
3.3.2.5	Dominantní postavení	25
3.3.2.6	Spojování soutěžitelů	25
3.3.3	Legislativa	25
3.4	Poslání úřadu a vykonávané činnosti	27
3.4.1	Fungování trhu v souladu s pravidly hospodářské soutěže	27
3.4.1.1	Oddělení dominance a vertikálních dohod	28
3.4.1.2	Oddělení fúzí	28
3.4.1.3	Odbor kartelů	29
3.4.1.4	Oddělení platebního styku	29
3.4.2	Dohled dle Zákona o významné tržní síle	29

3.4.3	Dohled nad zadáváním veřejných zakázek	30
3.4.3.1	Bid Rigging	31
3.4.4	Koordinace a poradenství v oblasti poskytování veřejné podpory ..	31
3.4.4.1	Podpora de minimis	33
3.4.4.2	Obecné nařízení o blokových výjimkách	33
3.4.4.3	Služby obecného hospodářského zájmu	34
4	Vlastní práce.....	35
4.1	Analýza činnosti ÚOHS v oblasti hospodářské soutěže	35
4.1.1	Oblast zneužití dominantního postavení	36
4.1.2	Oblast zakázaných dohod.....	38
4.1.3	Oblast spojování soutěžitelů.....	41
4.1.4	Oblast protisoutěžního jednání orgánů veřejné správy	42
5	Výsledky a diskuse.....	44
6	Závěr	46
7	Seznam použitých zdrojů	47
7.1	Literatura	47
7.2	Legislativa	47
7.3	Internetové zdroje.....	48

Seznam grafů

Graf 1:	Ztráta mrtvé váhy	20
Graf 2:	Počet obdržených podnětů v jednotlivých letech	35
Graf 3:	Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – zneužití dominantního postavení...36	
Graf 4:	Leniency program – přijaté žádosti	38
Graf 5:	Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – zakázané dohody	38
Graf 6:	Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – spojování soutěžitelů	41
Graf 7:	Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – dle §19a ZOHS	43

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Organizační struktura ÚOHS.....	15
------------	---------------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Typy tržních struktur.....	16
Tabulka 2:	Modely duopolu	18
Tabulka 3:	Přehled účastníků a udělených pokut – bid riggingový kartel 2015	39

Seznam použitých zkratk

AR – průměrné příjmy

ČD – České dráhy, a.s.

ČR – Česká republika

D – poptávka

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

EUR – Euro

HS – hospodářská soutěž

Kč – Koruny české

MC – mezní náklady

MR – mezní příjmy

OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

P – cena

Q – množství

SU – Sokolovská uhelná, a.s.

ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

VZ – veřejné zakázky

Zákon – Zákon o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů

ZOHS – Zákon o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů

1 Úvod

Tato práce je zaměřena na úlohu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále též „Úřad“ či „ÚOHS“) v České republice a jím vykonávané činnosti v jednotlivých oblastech jeho působení.

Jak z názvu Úřadu vyplývá, jeho hlavním úkolem je chránit tržní prostředí České republiky před nezákonnými praktikami v oblasti hospodářské soutěže. Může se jednat o zneužívání dominantního postavení firem, o uzavírání zakázaných dohod či o nepovolené slučování společností.

Dále má úřad jisté kompetence v oblasti veřejných zakázek, kde kontroluje, zda nedochází k manipulaci výběrového řízení přímo jeho účastníky či blízké konkurence, zda je výběrové řízení transparentní a nediskriminační. Prioritou je v této oblasti odhalovat případy bid riggingu.

V neposlední řadě Úřad pro ochranu hospodářské dohlíží nad dodržováním legislativy v oblasti významné tržní síly v souvislosti s nákupem potravin, jejich dalším prodejem a souvisejícími službami. A jako poslední zmíníme činnost, kterou je koordinace a poradenství při poskytování veřejné podpory.

V rámci Evropské unie je nositelem odpovědnosti za správné fungování hospodářské soutěže Evropská komise, se kterou Úřad úzce spolupracuje.

O aktuálnosti tématu týkajícího se hospodářské soutěže svědčí mimo jiné fakt, že jak právo unijní, tak legislativa České republiky se v této oblasti neustále vyvíjí. Existenční podmínkou správného fungování tržní ekonomiky je efektivní fungování hospodářské soutěže, které je prospěšné nejen pro spotřebitele, ale obecně pro celou společnost.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dostává od veřejnosti ročně stovky podnětů k zahájení správního řízení, a to jak v oblasti hospodářské soutěže samotné, tak v oblasti veřejných zakázek. Tyto podněty úřad prověřuje, provádí neohlášená místní či sektorová šetření a po zahájení správního řízení vydává prvostupňová rozhodnutí. Pokud je proti takovýmto rozhodnutím podán rozklad, jsou dále tyto případy řešeny ve druhém stupni správního řízení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je popsat úlohu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, jeho působení v rámci České republiky a činnosti jím vykonávané v konkrétních oblastech. Dílčím cílem je stručně představení tržních struktur, které mohou hospodářskou soutěž narušit a definice orgánů Evropské unie, s nimiž Úřad spolupracuje.

V rámci vlastní práce je cílem analyzovat činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v letech 2015 – 2018 v oblasti hospodářské soutěže samotné. Částečně je zde pracováno i s daty z roku 2019.

Konkrétně se jedná o problematiku zneužívání dominantního postavení, zakázaných dohod, slučování soutěžitelů a protisoutěžního jednání orgánů veřejné správy.

2.2 Metodika

Teoretická část bakalářské práce bude zpracována formou literární rešerše na základě získaných dat a informací z odborných publikací, legislativních dokumentů, tiskových a výročních zpráv Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Dále budou potřebné informace získávány prostřednictvím internetových stránek samotného Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ale třeba i Evropské unie a Evropské komise. V této části bude definován Úřad jako instituce sama o sobě a bude zmíněna jeho stručná historie. Dále pak bude definována organizační struktura Úřadu, jeho spolupráce na mezinárodní úrovni, legislativní rámec a konkrétní činnosti, které vykonává. V neposlední řadě zde najdeme stručný popis tržních struktur, které hospodářskou soutěž narušují.

V rámci praktické části bude analyzována činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v období let 2015 – 2018, a to v oblasti hospodářské soutěže. Zde bude nutné nastudovat vývoj vybraných kauz i v roce 2019 v případě, že v předešlých letech podali účastníci konkrétního řízení rozklad. Zde budou využívány především informace z výročních zpráv, konkrétních rozhodnutí v rámci jednotlivých případů a tiskových zpráv Úřadu. Všechny tyto zdroje mají elektronickou podobu a jsou dostupné na internetových stránkách Úřadu. V této části práce bude využito statistických metod, které budou prezentovány ve formě tabulek a grafů.

3 Teoretická východiska

3.1 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Ochrana hospodářské soutěže byla v České republice svěřena nejprve Českému úřadu pro hospodářskou soutěž, který zahájil svou činnost 1. července 1991 v Brně a převzal tak část agendy od Federálního úřadu pro hospodářskou soutěž, který působil v této oblasti do roku 1989 a sídlil v Bratislavě.¹

Tento úřad nahradilo v roce 1992 Ministerstvo pro hospodářskou soutěž, které vykonávalo svou činnost do roku 1996. Jedním z hlavních důvodů vzniku tohoto ministerstva byla probíhající privatizace, jejíž otázky řešil §19 Zákona o ochraně hospodářské soutěže. Velkou výhodou zde byl přímý kontakt s vládou, ale nevýhodou byla pochybná nezávislost instituce.²

Proto dne 1. listopadu 1996 vznikl nynější Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, jako ústřední orgán státní správy, který je zcela nezávislý ve své rozhodovací činnosti.³

3.1.1 Organizační struktura

V čele Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže stojí předseda, který je jmenován na funkční období šesti let prezidentem České republiky, a to na návrh vlády. Osoba do této funkce jmenovaná nesmí být členem politické strany či hnutí a post předsedy může zastávat maximálně po dvě funkční období.⁴

Současným předsedou je od 9. července 2009 Ing. Petr Rafaj, který Úřad vede již druhé funkční období.

Úřad sestává celkem z pěti sekcí. Ty jsou přímo podřízeny předsedovi Úřadu společně s bezpečnostním ředitelem, interním auditorem a pověřencem pro ochranu osobních údajů. Jedná se o sekce hospodářské soutěže, veřejných zakázek, legislativy a veřejné regulace, druhostupňového rozhodování a vnějších vztahů a správy Úřadu.

¹ ÚOHS. *Historie, fakta, svědectví*. 2008, s. 86-89

² Tamtéž

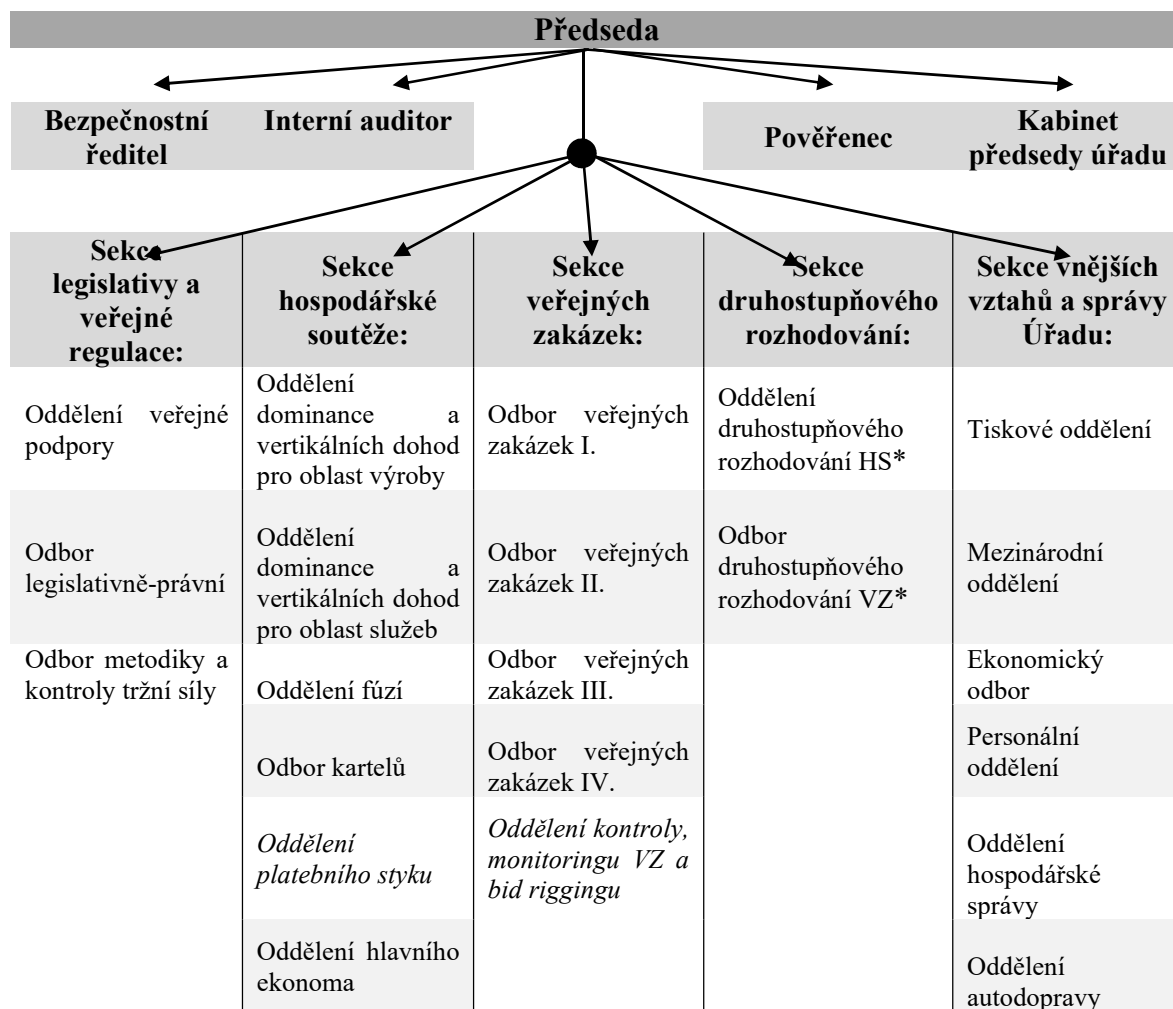
³ Tamtéž

⁴ ÚOHS. *Historie úřadu* [online]. [cit. 2019-10-08].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/historie-uradu.html>

Organizační strukturu znázorňuje Obrázek 1. Činnost vybraných sekcí bude podrobně rozepsána v rámci následujících kapitol.

Obrázek 1: Organizační struktura ÚOHS



*VZ = veřejné zakázky, HS = hospodářská soutěž

Zdroj: Vlastní zpracování dle <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/organizacni-struktura.html>

Většina zaměstnanců má vysokoškolské vzdělání (86 %), a to právního nebo ekonomického směru. Ke konci roku 2018 zde bylo zaměstnáno celkem 234 osob, z toho 69 % ve služebním poměru.⁵

⁵ ÚOHS. *Výroční zpráva 2018* [online]. [cit. 2019-12-06].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

3.2 Tržní struktury narušující hospodářskou soutěž

Politika ochrany hospodářské soutěže se různými regulacemi snaží zajistit co nejlepší podmínky pro fungování tržního mechanismu, pro které by samozřejmě bylo ideální dokonale konkurenční prostředí neboli dokonalý trh. Ten však budeme v dnešní době těžko hledat, ale nejvíce se mu blíží monopolistická konkurence. Naopak protikladem dokonalé konkurence je monopol.

V následující Tabulce 1 jsou rozlišené typy tržních struktur dle základních vlastností, ve kterých se odlišují.

Tabulka 1: Typy tržních struktur

Typ trhu	Nedokonalý trh			
Tržní struktura	Dokonalý trh	Monopolistická konkurence	Oligopol	Monopol
Počet firem	mnoho (menších)	mnoho (menších)	jen několik (velkých)	pouze jedna
Typ produktu	homogenní	diferencovaný	homogenní či diferencovaný	specifický, nenahraditelný
Bariéry vstupu	žádné	dílčí	ekonomické	ekonomické, právní
Vliv na cenu	žádný	dílčí	značný	absolutní
Míra koncentrace	žádná	nízká	vysoká	100 %
Dlouhodobý ekonomický zisk	nemůže být	nemůže být	může být	je
Příklad	zemědělství (pšenice)	maloobchod	počítače, automobily	rozvody elektřiny, plynu

Zdroj: vlastní zpracování dle: KLIKOVÁ, Ch., KOTLÁN, I. a kol. *Hospodářská politika*. 2013, s. 198; HOLMAN, R. *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 2002, s. 330

3.2.1 Dokonalá konkurence

Dokonalý trh je takový, kde prodávající je zároveň příjemcem ceny. Může se jednat například o trh s pšenicí, kdy je tržní cena za tunu pšenice jednotně dána pro všechny obchodníky. Stejně tak se může jednat o trh s akciemi, kdy je tržní cena za akcii v daném momentě jasně dána a prodávající ji musí akceptovat. Poptávka je zde dokonale elastická, protože za danou cenu je možné prodat neomezené množství produktu.⁶

⁶ HOLMAN, R. *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 2002.

3.2.2 Nedokonalá konkurence

Na nedokonalém trhu je prodávající naopak tvůrcem své ceny, která se odvíjí od poptávky. Ta má v tomto případě klesající charakter, protože poptávané množství se s růstem ceny zpravidla snižuje. A zde již začíná konkurenční boj o zákazníka, kdy obchodníci tasí veškeré své zbraně. V pozitivním smyslu se jedná především o inovace, které mohou zvýšit kvalitu produktu, diferenciaci, která může zpestřit daný sortiment, reklamu (rozhodně ne klamavou) a podobně.⁷

Ale zbraní může být i vytváření kartelových dohod, nekalá soutěž, fúze podniků za účelem získání dominantní pozice na trhu, klamavá reklama a další. Tyto „zbraně“ již mohou poškozovat spotřebitele, což se neslučuje s cílem antimonopolní politiky.

3.2.2.1 Monopolistická konkurence

Tento typ tržní struktury se nejvíce blíží dokonalé konkurenci, ale je zde zásadní rozdíl. Produkt je diferencovaný. Tato diferenciaci většinou spočívá ve vnímání spotřebitelů, a to na základě odlišného designu či balení, vlivem působení reklamy a propagace nebo díky chování a pověsti prodejce (jak přistupuje k zákazníkovi, zda vykonává dobročinnost...). Každý zákazník má jiné preference, ať už osobní, časové, věcné či prostorové. Jinak se jedná o produkty, které uspokojují stejnou potřebu, ale právě diferenciaci zde působí jako nástroj necenové konkurence.⁸

Pro monopolistickou konkurenci je dále charakteristický velký počet malých či středních firem v odvětví, do kterého je víceméně volný vstup. Spotřebitelé jsou dobře informováni o cenách a mohou si vybrat produkt, který preferují, z čehož plyne určité riziko pro firmy, které nemají zaručený stálý zájem zákazníků.

Firmy zde mohou dosahovat ekonomického zisku pouze v krátkém období. V dlouhém období zisk klesá k nule právě díky tomu, že na trh mohou vstupovat nové firmy, které chtějí také vykazovat zisk. Tím se ale tržní poptávka roztrhne, poptávka po produktech jednotlivých firem sníží a jejich zisk má tendenci postupně klesat. Samozřejmě může dojít i ke zvýšení nákladů, například pokud je k výrobě potřeba specifických výrobních faktorů, kterých může být v určitém okamžiku nedostatek.

⁷ HOLMAN, R. *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 2002.

⁸ JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie.2018*, s. 247

3.2.2.2 Oligopol

Jedná se o tržní strukturu s malým počtem většinou velkých firem, mezi nimiž existuje vzájemná závislost v rozhodování nejen o cenách, ale například i o množství či kvalitě produkce. Tato produkce může být homogenní či diferenciovaná.

Existují bariéry vstupu nových firem do odvětví, a to především v podobě vysokých vstupních nákladů při založení nové firmy, patentů, dohod mezi existujícími firmami a spotřebitelských preferencí k již zavedeným firmám.⁹

Každá firma může působit na změnu celkové nabídky i poptávky v odvětví, a to změnou nabízeného množství či ceny. Firmy rozmyšlí své kroky předem a odhadují následnou reakci konkurentů, chovají se strategicky.¹⁰

Toto strategické chování lze zkoumat pomocí teorie her. Hra je v tomto případě chápána jako konkurenční situace, kde subjekty prosazují svůj zájem, aniž by mohly ovlivnit výsledek. Rozlišujeme hry kooperativní, kdy se firmy snaží spolupracovat a hry nekooperativní, kdy každá firma jedná pouze ve vlastním zájmu.¹¹

Typ oligopolního trhu, kdy jsou dominantní dvě firmy, které mají většinový podíl na odbytě, se nazývá duopol. Rozlišujeme několik modelů duopolu dle typu konkurence a reakce konkurenta na změnu množství (Q) či ceny (P) nabízeného produktu (Tabulka 2):

Tabulka 2: Modely duopolu

Model duopolu	KONKURENCE		REAKCE konkurenta na změnu Q/P	
	Odbytová	Cenová	Reaguje	Nereaguje
Cournotův	X			X
Stackelbergův	X		X	
Bertrandův		X		X
Chamberlinův		X	X	
Sweezyho		X	X	

Zdroj: vlastní zpracování dle BRČÁK, J., SEKERKA, B., SVOBODA, R. *Mikroekonomie – teorie a praxe*. 2013, s. 197

⁹ BRČÁK, J., SEKERKA, B., SVOBODA, R. *Mikroekonomie – teorie a praxe*. 2013, s. 189 - 191

¹⁰ Tamtéž

¹¹ JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie*. 2018, s. 242

3.2.2.3 Monopol

Základní podmínkou existence monopolu je existence takových bariér vstupu do odvětví, které jiné firmy nepřekonají, tudíž existuje pouze jeden prodávající, který nemá konkurenci. Může se jednat o bariéry administrativní či právní, ekonomické, ale třeba i přírodní.

Mezi administrativní překážky můžeme řadit patenty, udělování licencí a koncesí (např. u živností nebo místní licence sloužící jako regulátor), dovozní cla či jiná opatření státu. Můžeme potom hovořit o monopolu administrativním či právním, který je v podstatě vytvořený státem.¹²

Mezi bariéry ekonomické můžeme řadit nasycenost trhu, na kterém by další firma neobstála. Dále vysoké náklady spojené se vstupem do odvětví (např. automobilový průmysl). Může jít také o vysoké náklady spojené s překonáním vzdálenosti při dovozu zboží, čímž v dané oblasti může vzniknout prostorový monopol.¹³

Přírodní bariéry představují nepřístupnost k potřebnému přírodnímu zdroji (např. dolování diamantů). Vznikají tak monopoly přírodní.¹⁴

Dalším základním předpokladem vzniku monopolu je výroba specifického a nenahraditelného produktu, kdy monopol svou nabídkou pokryje celou tržní poptávku. Může tudíž rozhodovat jak o množství produkce, tak o ceně, je cenovým tvůrcem.

Zisk může monopol vykazovat jak v dlouhém, tak v krátkém období. Díky zmíněným bariérám zisk v dlouhém období nemá tendenci klesat k nule, jako tomu je u monopolistické konkurence. Poptávka zůstává stále přibližně stejná.

3.2.2.4 Neefektivnost monopolu

Monopol, jehož cílem je maximalizace zisku, se vůči společnosti může chovat neefektivně hned z několika důvodů.¹⁵

¹² JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie*. 2018

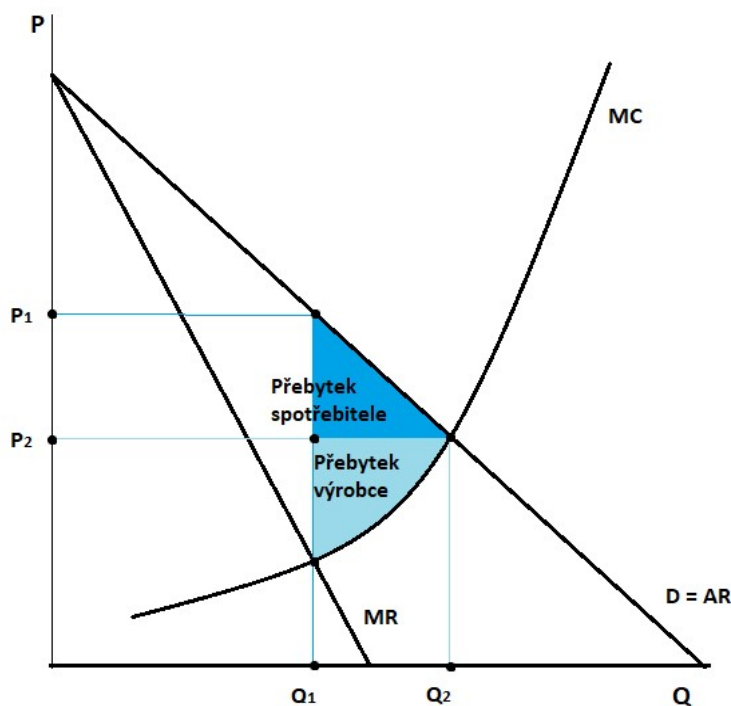
¹³ Tamtéž

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ Tamtéž

Prvním je, že produkuje menší objem výstupu, než by efektivní bylo, zpravidla za vyšší cenu. Hovoříme zde o **ztrátě mrtvé váhy**. Jedná se o souhrn ztráty přebytku spotřebitele i výrobce v důsledku neefektivního objemu produkce monopolu.¹⁶

Graf 1: Ztráta mrtvé váhy



Zdroj: vlastní zpracování dle: JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie*. 2018, str. 219

V Grafu 1 je vyobrazena ztráta mrtvé váhy modrou barvou. Je to plocha, která představuje souhrn přebytků jak výrobců, tak spotřebitelů, kterého by bylo dosaženo, kdyby byl trh dokonalým (P_2, Q_2), ale v důsledku monopolizace (P_1, Q_1) je ztracen.¹⁷

Druhým důvodem pro neefektivnost monopolu je využívání politických, administrativních a jiných prostředků, jehož cílem je dosažení či udržení monopolního postavení v nejrůznějších oblastech. Mluvíme zde o **dobývání renty**, nejčastěji prostřednictvím lobbingu. Ten však vede k neracionální alokaci zdrojů.¹⁸

Třetím důvodem je neefektivnost plynoucí z absence konkurence, která by výrobce motivovala k dokonalému využívání svých zdrojů, ke snižování nákladů, k inovacím a

¹⁶ JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie*. 2018.

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

celkovému zkvalitnění nabídky. Dle amerického ekonoma Harveye Leibensteina se jedná o tzv. *X-inefektivnost*.

3.2.2.5 Regulace monopolu

Cílem této regulace je snížit případnou neefektivnost monopolu či negativní dopad na spotřebitele. Nejčastější formou je *cenová regulace*, kdy je státem regulována prodejní cena, a to většinou na úrovni průměrných nákladů, aby měl monopol nulový ekonomický zisk.

Další možností je *uplatňování antimonopolních zákonů*, které zajišťuje právě Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Úřad v rámci regulace monopolu například kontroluje a schvaluje fúze podniků,¹⁹ odhaluje uzavírání kartelových dohod, sleduje, zda firmy nezneužívají svého monopolního či dominantního postavení. O monopolní postavení se jedná tehdy, kdy na relevantním trhu firma nemá konkurenci. V dominantní pozici je firma tehdy, kdy se na trhu může chovat svým způsobem nezávisle na ostatních, a to jak firmách, tak spotřebitelích.²⁰

A v rámci regulace zmíníme ještě *převzetí monopolu státem*, kdy danou činnost vykonává místo firmy vláda.

3.3 Antimonopolní politika v ČR a EU

Antimonopolní politika se zaměřuje na regulaci protisoutěžního jednání, jedná se o ochranu hospodářské soutěže, která se řídí platnou legislativou národní i v rámci Evropské unie (dále též „EU“). Hlavním orgánem spravujícím tuto oblast v ČR je právě Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, v rámci EU je to potom Evropská komise.

Evropská komise má v tomto smyslu pravomoc vyšetřovací a rozhodovací. Odvolacím orgánem vůči rozhodnutím komise je Soudní dvůr EU. Důležitým faktem je, že EU hlavní cíl antimonopolní politiky nevidí v ochraně hospodářské soutěže samotné,

¹⁹ MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. 2000, s.327

²⁰ JUREČKA, V. a kol. *Mikroekonomie*. 2018, s. 222

ale v podpoře stability, zvyšování životní úrovně, v trvalém a udržitelném růstu a ve vytvoření fungujícího vnitřního trhu.²¹

3.3.1 Mezinárodní spolupráce v oblasti hospodářské soutěže

Pro efektivní prosazování pravidel hospodářské soutěže je nezbytné, aby Úřad spolupracoval s ostatními národními soutěžními úřady, s organizacemi, které řeší případy na mezinárodní úrovni a přispívají k výměně nejen informací, ale i zkušeností v rámci antimonopolní politiky.

Evropská komise spolu s antimonopolními úřady členských zemí zajišťuje dodržování předpisů EU v této oblasti, dohlíží nad tím, zda je soutěž rovná, spravedlivá a přispívá tím k lepšímu fungování evropských trhů. V Komisi za tuto agendu odpovídá především Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž.²²

3.3.1.1 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

Cílem této organizace (dále též „OECD“), která má sídlo v Paříži, je podporovat ekonomický i sociální růst a rozvoj členských zemí. Zabývá se téměř všemi resorty, až na kulturu a obranu. Doporučení, která OECD vydává nejsou závazná, nemá totiž formální nástroje pro jejich vynucení.²³

Nejvyšším orgánem je Rada OECD, kterou tvoří zástupce Evropské komise a velvyslanci každé z 36 členských zemí. Dvakrát ročně zasedá Soutěžní výbor OECD a třikrát ročně pracovní skupiny pro spolupráci a prosazování soutěžního práva. Těchto zasedání se účastní i zástupci Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ČR.²⁴

OECD dále zpracovává jednou za dva roky hospodářské přehledy, kterými formuluje konkrétní doporučení pro hospodářskou politiku daných zemí.²⁵

²¹ EU. *Hospodářská soutěž* [online]. [cit. 2019-12-20].

Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/competition_cs

²² ÚOHS. *Mezinárodní spolupráce* [online]. [cit. 2020-01-20].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/mezinarodni-spoluprace.html>

²³ ÚOHS. *Mezinárodní spolupráce - OECD* [online]. [cit. 2020-01-20].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/mezinarodni-spoluprace/oecd.html>

²⁴ Tamtéž

²⁵ Tamtéž

3.3.2 Vymezení klíčových pojmů

Zde jsou vymezeny pojmy, které budou dále v práci využívány a je potřeba se s nimi seznámit.

3.3.2.1 Relevantní trh

Pojem relevantní trh je stěžejní pro určení tržního podílu a následné posouzení protisoutěžního jednání. Musíme totiž určit v rámci jakého trhu je dominantní postavení zneužíváno. Trh potom můžeme vymežit z pohledu geografického (určité území), produktového (určitý druh zboží nebo služby) či časového (trvalé opakující se dodávky zboží, např. sezónní).

Dle zákona je *„relevantním trhem trh zboží, který je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodný, porovnatelný nebo vzájemně zastupitelný, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území“*.²⁶

Nutno dodat, že určení relevantního trhu je složité a skoro vždy více méně subjektivní.

3.3.2.2 Soutěžitel

Subjekty, které mezi sebou soutěží o postavení na trhu nazýváme soutěžiteli nebo také účastníky hospodářské soutěže. Jsou jimi *„fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právnickými osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli“*.²⁷

Zjednodušeně řečeno tedy soutěžitelem může být jakýkoli „hráč“, bez ohledu na svou právní formu, či velikost, ale musí se účastnit hospodářské soutěže nebo ji ovlivňovat.

²⁶ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a změně některých zákonů, §2

²⁷ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a změně některých zákonů, §2

3.3.2.3 Dohody vertikální a horizontální

Dohody soutěžitelů, kteří působí na různých úrovních trhu zboží, jsou nazývány vertikálními dohodami. Nejčastěji se jedná o vztah mezi dodavateli a spotřebiteli.

Dohody soutěžitelů, kteří působí na stejných úrovních trhu zboží, jsou nazývány horizontálními nebo kartelovými dohodami. Jedná se o vztahy mezi konkurenty, které mají většinou za následek poškození spotřebitelů. Nejčastěji se jedná o dohody o přímém či nepřímém určení ceny, o rozdělení trhu, nákupních zdrojů nebo zákazníků, či o omezení výroby nebo odbytu zboží.²⁸

Za horizontální dohody se považují i dohody smíšené, kdy soutěžitelé působí současně na stejné horizontální úrovni a současně na různé vertikální úrovni trhu zboží.²⁹

3.3.2.4 Leniency program

Tento program nabízí účastníkům kartelových dohod pomocnou ruku, jinak jim hrozí za narušení hospodářské soutěže nemalé pokuty, až do výše 10 % z čistého obrátu nebo trest odnětí svobody pro fyzické osoby až na 8 let. Pokud zúčastněný soutěžitel daný kartel Úřadu ohlásí jako první a poskytne potřebnou součinnost, může se postihu kompletně vyhnout a získat tak plnou imunitu.

Pokud soutěžitel sám na Úřad jako první nepřijde, ale poskytne informace a podklady, které mají významnou přidanou důkazní hodnotu, může požádat o snížení pokuty až o 50 %.³⁰

²⁸ ÚOHS. *Leniency program – pravidla a výhody nahlášení kartelu* [online]. [cit. 2019-12-20].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>

²⁹ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, §5

³⁰ ÚOHS. *Leniency program – pravidla a výhody nahlášení kartelu* [online]. [cit. 2019-12-20].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>

3.3.2.5 Dominantní postavení

Dle zákona cituji: „*Dominantní postavení na trhu má soutěžitel nebo společně více soutěžitelů (společná dominance), kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích či spotřebitelích. Dominantní postavení nezaujímá soutěžitel nebo soutěžitelé se společnou dominancí, kteří ve zkoumaném období dosáhli na trhu menší než 40 % tržní podíl.*“³¹

Konkurence je mimo jiné založena na snaze o dominantní postavení na trhu, ovšem zneužívání takového postavení je nezákonné. Může se jednat například o nastavení nepřiměřeně vysokých či nízkých cen, určování nepřiměřených podmínek ve smlouvách, uplatňování rozdílných podmínek obchodu vůči jednotlivým účastníkům trhu, vázané obchody (smluvní vázanost na odběr dalšího zboží) a podobně.³²

3.3.2.6 Spojování soutěžitelů

Ke spojování soutěžitelů dochází fúzí dvou či více původně samostatně působících soutěžitelů. Nebo například akvizicí, kdy jedna firma získá kontrolu nad druhou, a to díky nabytí účastnických cenných papírů či obchodních a členských podílů.³³

Rozlišují se fúze horizontální, kdy dochází ke spojení firem se stejným či podobným druhem produkce a fúze vertikální, kdy se spojují firmy na různém stupni výrobního procesu.³⁴

Můžeme zmínit i fúze diagonální, kdy spojující se firmy nemají společné ani horizontální, ani vertikální vazby.³⁵

3.3.3 Legislativa

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je ústředním orgánem státní správy zastřešující oblasti ochrany hospodářské soutěže, dozoru nad zadáváním veřejných zakázek, kontroly významné tržní síly a koordinaci a poradenství v oblasti veřejné podpory. Každou

³¹ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, §10

³² JUREČKA, V., a kol. *Mikroekonomie*. 2018, s. 223

³³ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, §12

³⁴ KLIKOVÁ, Ch., KOTLÁN, I., a kol. *Hospodářská politika*. 2012, s. 202

³⁵ Tamtéž

z těchto činností upravují zvláštní právní předpisy, z nichž zmíníme ty nejdůležitější a především ty, které byly využity v rámci této práce.

- Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže obecně vymezuje jeho základní poslání, pravomoci, působnost i způsob volby či odvolání předsedy.
- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů je základní právní předpis pro tuto oblast (dále též „Zákon o ochraně hospodářské soutěže“, „Zákon“ či „ZOHS“). Upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb proti jejímu vyloučení, omezení nebo jinému narušení. Dále upravuje postup při aplikaci článků 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též „Smlouvy o EU“) a otázky součinnosti s Evropskou komisí a s orgány ostatních států Evropské unie při postupu dle Nařízení Rady č. 1/2003, o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy o EU a č. 139/2004, o kontrole spojování podniků.³⁶
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále též „Zákon o ZVZ“) je základním pro oblast veřejných zakázek. Úřad v této oblasti působí jako dozorce nad transparentním a rovným přístupem zadavatelů vůči uchazečům.
- Zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících (dále též „Zákon o VSPC“) upravuje postup při uzavírání smluv v oblasti dopravní obslužnosti.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „Správní řád“) upravuje průběh správního řízení.
- Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (dále jen „Kontrolní řád“) upravuje postup kontrol v oblasti veřejných zakázek.
- Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji potravinářský a zemědělských produktů a jejím zneužití (dále jen „Zákon o významné tržní síle“). Byl novelizován v roce 2016 a jeho působnost je popsána v kapitolách níže.
- Oblast veřejné podpory je regulována legislativou Evropské unie, v rámci práva České republiky je upravena zákonem č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o veřejné podpoře“).

³⁶ ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, §1

- Oblast platebního styku je upravena zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku (dále též „Zákon o platebním styku“) a je jím navázána na Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 2015/751, o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.³⁷

3.4 Poslání úřadu a vykonávané činnosti

Posláním Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je především zajištění takového fungování trhů, které respektuje pravidla hospodářské soutěže a přináší prospěch spotřebitelům. Měl by být vnímán jako spravedlivý rozhodčí v rámci vzniklých sporů a neměl by dopustit poškozování spotřebitelů zakázanými praktikami soutěžitelů. Dá se říct, že by měl chránit slabší před silnějšími a zajistit, aby všechny společnosti jednaly podle stejných pravidel.³⁸

3.4.1 Fungování trhu v souladu s pravidly hospodářské soutěže

Tuto oblast zajišťuje především sekce hospodářské soutěže.

Hospodářská soutěž je soupeření podnikatelů v rámci trhu o zákazníky, přirozeně za účelem dosahovat co nejvyšší zisk. Tato soutěž je prospěšná všem. Přináší inovativní a pestřejší nabídku produktů za nižší ceny, vyšší kvalitu a dostatek zboží, omezuje výrobní náklady, zvyšuje ekonomický blahobyt a zajišťuje funkční tržní prostředí.³⁹

Povinnost neporušovat hospodářskou soutěž je dána Zákonem a za její porušení může být, mimo jiné, udělena pokuta až do výše 10 % z čistého obratu firmy, nemluvě o vzniklém poškození pověsti, které má většinou za následek ztrátu značné části klientů.⁴⁰

Tato sekce Úřadu je složena z následujících oddělení a odborů, které zasahují proti praktikám, které narušují hospodářskou soutěž.

³⁷ ZÁKON č. 284/2009 Sb., o platebním styku. §135

³⁸ ÚOHS. *Historie, fakta, svědectví*. 2008, s. 8

³⁹ ÚOHS. *Abeceda hospodářské soutěže* [online]. [cit. 2019-12-20].

Dostupné z: <https://abecedahs.uohs.cz/>

⁴⁰ Tamtéž

3.4.1.1 Oddělení dominance a vertikálních dohod

Jedná se o dvě oddělení, které vykonávají činnost a rozhodují v oblasti zneužívání dominantního postavení a vertikálních dohod narušujících hospodářskou soutěž, a to jak dle Zákona o ochraně hospodářské soutěže, tak dle Smluv o EU.

Agenda je rozdělená na sektor výroby a služeb. Soustavnému monitoringu je podrobena zejména oblast výroby a dodávky elektřiny, plynu a tepla, protože je jedna ze stěžejních jak pro poskytovatele, tak pro spotřebitele. Dalšími důležitými oblastmi jsou například trhy spotřebního zboží, zemědělství, potravin, zdravotnictví, vody, nebo také telekomunikace a bankovníctví.⁴¹

Dále byl oddělení, zaměřenému na sektor služeb, Zákonem svěřen dozor nad orgány veřejné správy, kdy nesmějí při výkonu veřejné moci bez ospravedlnitelných důvodů narušit hospodářskou soutěž. Může se tak stát například zvýhodněním určitého soutěžitele či skupiny soutěžitelů, vyloučením určitého soutěžitele či skupiny soutěžitelů z hospodářské soutěže či vyloučením soutěže na relevantním trhu.⁴² Většinou se jedná o oblast loterijních vyhlášek měst a obcí.

Důležité je také zmínit nutnost efektivní spolupráce oddělení s odvětvovými regulátory, kterými jsou zejména Energetický regulační úřad a Český telekomunikační úřad.

3.4.1.2 Oddělení fúzí

Toto oddělení posuzuje, jaké dopady má spojování soutěžitelů na hospodářskou soutěž a zda v jeho důsledku nedochází k narušení tržní rovnováhy. Kontroluje plnění závazků plynoucích z rozhodnutí Úřadu a zda k fúzím nedochází bez povolení nebo před nabytím právní moci rozhodnutí.⁴³

V rámci tohoto oddělení je navázána úzká spolupráce s Evropskou komisí. Ta prošetřuje veškeré fúze s významem pro celé Evropské společenství, při nichž vznikne společnost s ročním celosvětovým a evropským obratem, který přesahuje předem stanovené

⁴¹ ÚOHS. *Hospodářská soutěž* [online]. [cit. 2019-12-20].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez.html>

⁴² ZÁKON č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, § 19a

⁴³ ÚOHS. ref. 41 [cit. 2019-12-20].

limity dle Nařízení Rady ES č. 139/2004, o kontrole spojování podniků (konkrétně článek 1). Pro zajímavost je zde jako jeden z limitů uveden celkový celosvětový obrat fúzujících podniků ve výši 5000 milionů EUR.⁴⁴

3.4.1.3 Odbor kartelů

Tento odbor se především zaměřuje na odhalování kartelových dohod dle Zákona a Smluv o EU, přičemž efektivně využívá Leniency programu. A dále kontroluje plnění povinností plynoucích soutěžitelům z rozhodnutí Úřadu.

3.4.1.4 Oddělení platebního styku

V roce 2017 získal Úřad novou působnost v oblasti dozoru nad dodržováním povinností uložených provozovatelům schémat platebních karet a zpracovatelům platebních transakcí, kteří mají sídlo v ČR. Tyto povinnosti vymezuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 2015/751, o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.⁴⁵

Díky tomuto nařízení vešla v platnost novela Zákona o platebním styku a následně bylo Úřadem zřízeno nové Oddělení platebního styku, za účelem plnění povinností plynoucích z výše uvedeného nařízení. Toto oddělení úzce spolupracuje s Českou národní bankou, Českou obchodní inspekcí či Ministerstvem financí.⁴⁶

3.4.2 Dohled dle Zákona o významné tržní síle

Dohled nad dodržováním Zákona o významné tržní síle je v kompetenci Úřadu od roku 2010, kdy vstoupil v platnost, konkrétně je vykonáván Odborem metodiky a kontroly tržní síly v rámci Sekce legislativy a veřejné regulace.

Zákon o významné tržní síle upravuje *„způsob posuzování a zamezení zneužití významné tržní síly v souvislosti s nákupem potravin za účelem jejich dalšího prodeje*

⁴⁴ Nařízení Rady ES č. 139/2004, o kontrole spojování podniků

⁴⁵ ÚOHS. *Oddělení platebního styku* [online]. [cit. 2019-12-23].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/oddeleni-platebniho-styku.html>

⁴⁶ Tamtéž

*v rámci ČR nebo službami s tímto nákupem či prodejem potravin souvisejícím a dozor nad dodržováním tohoto zákona“.*⁴⁷

Tento zákon uvádí, že významnou tržní sílu má například odběratel či nákupní aliance, jejíž obrat za prodej potravin a služeb souvisejících, v rámci ČR, přesáhne 5 miliard korun českých za poslední ukončené 12 měsíční účetní období.⁴⁸

Činnosti v rámci této agendy Úřadu zahrnují například provádění šetření trhu a vztahů mezi odběrateli a dodavateli, vydávání zpráv o výsledcích šetření, vedení správních řízení či spolupráci v rámci pracovní skupiny FOOD při Evropské komisi, která se zabývá situací v oblasti potravin z pohledu soutěžního práva.⁴⁹

3.4.3 Dohled nad zadáváním veřejných zakázek

Tuto oblast zajišťuje Sekce veřejných zakázek.

Dohled nad dodržováním pravidel pro zadávání veřejných zakázek vykonává Úřad od roku 1995. Jedná se zejména o kontrolu postupů zadavatelů dle Zákona o ZVZ či objednatelů dle Zákona o VSPC. Smyslem těchto předpisů je umožnit výběr nejvhodnější nabídky pro realizaci veřejné zakázky, a to transparentním způsobem a bez diskriminace uchazečů.

Tato sekce má celkem 11 oddělení veřejných zakázek, uspořádaných do 4 odborů, které samostatně provádějí jednotlivá správní řízení, ve kterých rozhodují, zda zadavatelé veřejných zakázek postupují v souladu s příslušným zákonem. Průběh správního řízení samotného podléhá Správnímu řádu.⁵⁰

V rámci této sekce vykonává svou činnost také Oddělení kontroly, monitoringu veřejných zakázek a bid riggingu, které vytváří metodické postupy pro tuto sekci, odhaluje, monitoruje a identifikuje případy bid riggingu a provádí kontroly dle Kontrolního řádu.

⁴⁷ ZÁKON č. 359/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ ÚOHS. *Významná tržní síla* [online]. [cit. 2019-12-28].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/vyznamna-trzni-sila.html>

⁵⁰ ÚOHS. *Veřejné zakázky* [online]. [cit. 2019-12-23].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky.html>

V roce 2016 byl zaveden poplatek 10.000 Kč za podání podnětu veřejností v oblasti dodržování zákona o zadávání veřejných zakázek. Tento poplatek byl v listopadu 2019 zrušen pro protiústavnost, aby nebyla omezena míra veřejné kontroly.

3.4.3.1 Bid Rigging

Bid rigging je označení pro zakázané, kartelové dohody mezi soutěžiteli při podávání nabídek do výběrových řízení v rámci konkrétních veřejných zakázek. Namísto soupeření o potenciálního klienta účastníci vyloučí vzájemnou rivalitu dohodou a předurčí tak výsledek výběrového řízení, a to v neprospěch odběratele. K tomuto je využíváno různých technik.⁵¹

Může se jednat o podávání tzv. krycích nabídek, tedy o předražení zdánlivě nejvýhodnější nabídky s nejnižší cenou, která je však o desítky procent vyšší, než je reálná hodnota plnění zakázky. Tato forma dohod je nejpoužívanější.⁵²

Dále může jít o dohody o účasti omezeného počtu uchazečů, kdy další možní uchazeči své nabídky buď nepřihlásí nebo je z výběrového řízení zavčasu stáhnou, tzv. utlumení nabídek. Dalšími používanými technikami je systém rotace vítězných dodavatelů v čase či dohody o rozdělení zákazníků, například dle velikosti soutěžitele. Výjimkou není ani prosté finanční plnění od vítěze zakázky pro poražené, vzájemné subdodávání či pře prodej zakázky.⁵³

3.4.4 Koordinace a poradenství v oblasti poskytování veřejné podpory

Tuto činnost zajišťuje Oddělení veřejné podpory v rámci Sekce legislativy a veřejné regulace. Jako koordinační orgán působí pro oblast veřejné podpory s výjimkou zemědělství a rybolovu, které má v působnosti Ministerstvo zemědělství.

Dle Smlouvy o EU se veřejnou podporou rozumí každá podpora poskytnutá v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, která narušuje nebo může narušit

⁵¹ ÚOHS. *Formy bid riggingu* [online]. [cit. 2019-12-23]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/osveta-a-transparentnost-verejnych-zadavatelu/zakazane-dohody-bid-rigging/formy-bid-riggingu.html>

⁵² Tamtéž

⁵³ Tamtéž

hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňuje určité podniky, odvětví podnikání či ovlivňuje obchod mezi členskými státy.⁵⁴

U veřejné podpory se tedy zkoumají 4 základní kritéria, jak vyplývá z výše uvedeného:

- *Zda je podpora poskytnuta státem či z veřejných prostředků*

Státní podporou se rozumí přímo i nepřímo poskytnuté financování ze státních prostředků, a to státem či zprostředkujícím subjektem, dle svěřených pravomocí. Základním předpokladem je v tomto případě ovlivnění veřejných rozpočtů.⁵⁵

Za veřejné prostředky jsou považovány i fondy podléhající kontrole orgánů veřejné správy.

- *Zda zvýhodňuje určité podniky či odvětví výroby a je selektivní*

Podnikem se myslí jakýkoli subjekt vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení tohoto subjektu a způsobu jeho financování.⁵⁶

Ekonomickou činností je na mysli nabízení zboží a služeb na trhu, kdy případná neziskovost nehraje zásadní roli. Zvýhodnění představuje stav, kdy podpora snižuje náklady, které by jinak musely být hrazeny z vlastního rozpočtu podniku.⁵⁷

Selektivním nazýváme opatření v případě, že není použito vůči všem podnikům na trhu stejně, nejedná se tedy o opatření obecné.⁵⁸

- *Zda je ovlivněn obchod mezi členskými státy EU*

I malá částka může ovlivnit trh mezi členskými státy. Obecně ale platí, že k ovlivnění obchodu nedochází u opatření působícího pouze lokálně nebo pokud příjemci pocházejí pouze z jednoho státu EU.⁵⁹

- *Zda hrozí narušení nebo je narušena hospodářská soutěž.*

⁵⁴ SMLOUVA o fungování EU, čl. 107

⁵⁵ ÚOHS. *Definiční znaky veřejné podpory* [online]. [cit. 2020-01-23].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/definicni-znaky-verejne-podpory.html>

⁵⁶ NAŘÍZENÍ KOMISE EU č. 1407/2013, o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování EU na podporu de minimis, odst. 4

⁵⁷ ÚOHS. ref. 55. [cit. 2020-01-23].

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Tamtéž

Soutěž je narušena v momentě, kdy opatření zvýhodní postavení příjemce podpory před konkurencí. Veřejná podpora je obecně zakázána, její udělení je v Evropské unii přísně regulováno právě proto, že její neuvážené poskytování může mít za následek ohrožení hospodářské soutěže.⁶⁰

Poskytované veřejné podpory mají nejčastěji formu přímé dotace, státní záruky, daňových úlev, privatizace za zvýhodněnou cenu, úvěrů a půjček či promíjení plateb sociálního a zdravotního pojištění.⁶¹

3.4.4.1 Podpora de minimis

Jedná se o podporu malého rozsahu, kterou Evropská komise vzhledem k její nízké částce nepovažuje za veřejnou podporu. Neměla by narušit hospodářskou soutěž ani ovlivnit obchod mezi členskými státy EU.⁶²

Tato podpora může mít charakter jak investiční, tak provozní a může být poskytnuta na jakýkoli účel. Je omezena limitem 200 000 EUR pro jeden podnik během 3 let. Nelze jí poskytnout například v oblasti rybolovu a akvakultury (dle nařízení Rady ES č. 104/2000), v oblasti prvovýroby zemědělských produktů (dle Smlouvy o EU) nebo pokud by podmínila použití domácího zboží na úkor zboží dováženého.⁶³

V roce 2010 vznikl Centrální registr de minimis, který slouží k evidenci těchto poskytnutých podpor.

3.4.4.2 Obecné nařízení o blokových výjimkách

Nařízení Komise EU č. 651/2014 vymezuje kategorie podpory, které jsou slučitelné s vnitřním trhem EU a lze je tedy relativně jednoduše poskytnout bez nutnosti přezkumu Evropskou komisí. Jedná se například o následující podpory:

⁶⁰ DotaceEU.cz. *Veřejná podpora* [online]. [cit. 2020-01-10].

Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Narodni-organ-pro-koordinaci/Predbezne-podminky/Verejna-podpora>

⁶¹ ÚOHS. *Definiční znaky veřejné podpory* [online]. [cit. 2020-01-23].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/definicni-znaky-verejne-podpory.html>

⁶² ÚOHS. *Podpora de minimis* [online]. [cit. 2020-01-10].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/podpora-de-minimis.html>

⁶³ Tamtéž

- regionální,
- na ochranu životního prostředí,
- na podporu výzkumu, vývoje, inovací a vzdělávání,
- na nábor a zaměstnávání pracovníků znevýhodněných či se zdravotním postižením,
- na náhradu škod způsobených některými přírodními pohromami,
- kultury a zachování kulturního dědictví,
- sociální podpora na dopravu obyvatel odlehlých regionů,
- na místní infrastrukturu a další...⁶⁴

Toto Nařízení komise přesně definuje tzv. tvrdá kritéria pro určení podniků v obtížích, kterým neumožňuje poskytovat veřejnou podporu.

3.4.4.3 Služby obecného hospodářského zájmu

Jsou to služby většinou zajišťované státem, kraji či obcemi, a to v zájmu veřejnosti. Pokud by tyto služby nebyly podporovány veřejnými subjekty, zřejmě by na trhu nebyly poskytovány buď vůbec nebo v nedostatečné kvalitě či množství a docházelo by v oblasti nabídky těchto služeb k tržnímu selhání. Jedná se zejména o služby poskytované v oblasti energetiky, přepravy cestujících, poštovních služeb, odpadového a vodního hospodářství, zdravotní péče či sociálních služeb.⁶⁵

Maximální částka podpory jednomu podniku poskytujícímu služby obecného hospodářského zájmu je stanovena na 500 000 EUR pro 3leté období. To znamená, že je pro tuto oblast navýšen obecný limit podpor *de minimis* o 300 000 EUR.⁶⁶

⁶⁴ NAŘÍZENÍ KOMISE EU č. 651/2014, kterým se v souladu se Smlouvou o EU prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, Čl. 1

⁶⁵ ÚOHS. *Služby obecného hospodářského zájmu* [online]. [cit. 2020-01-10].

Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/služby-obecneho-hospodarskeho-zajmu-sgei.html>

⁶⁶ Tamtéž

4 Vlastní práce

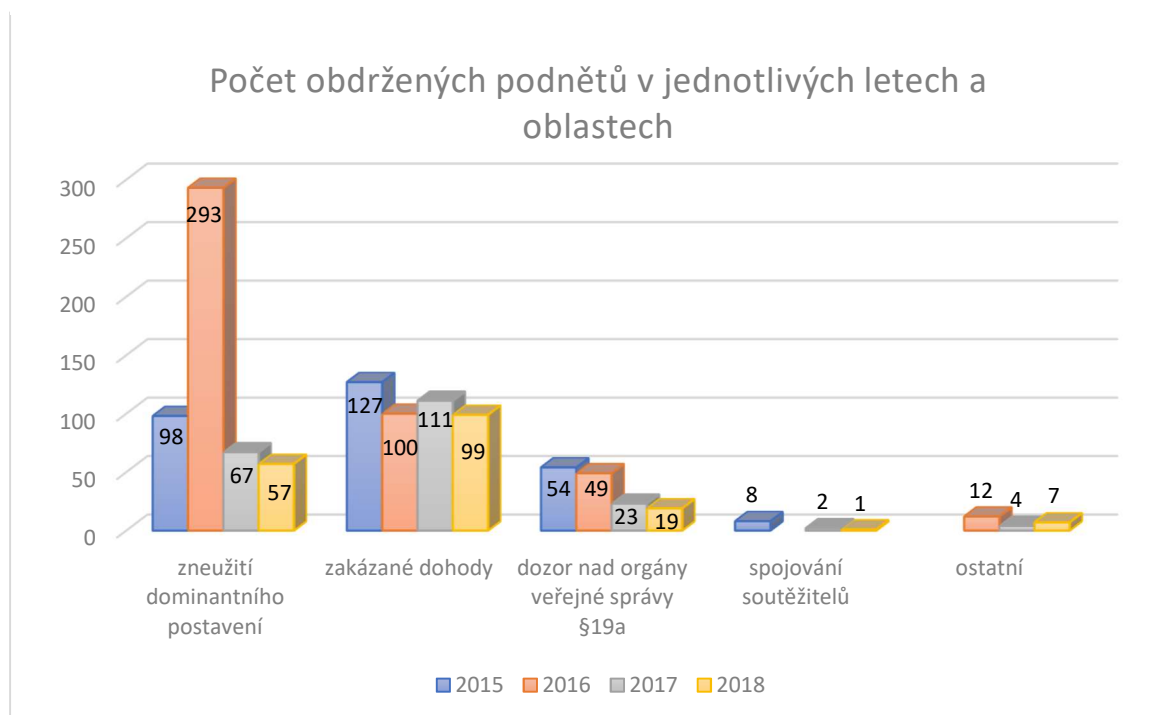
Tato část práce je zaměřena na rozbor činnosti Úřadu v oblasti hospodářské soutěže v období 2015 – 2018. Podrobně bude zanalyzována činnost v oblasti zneužití dominantního postavení, zakázaných dohod, spojování soutěžitelů a protisoutěžního jednání orgánů veřejné správy. V případech, ve kterých rozhodnutí nenabývalo právní moci do konce roku 2018 (tzn. byl podán rozklad) a jsou v práci konkretizovány, bude uvedený i aktuální stav v roce 2019.

4.1 Analýza činnosti ÚOHS v oblasti hospodářské soutěže

V rámci ochrany hospodářské soutěže se Úřad zabývá odhalováním zneužívání dominantního postavení a zakázaných dohod, kontrolou spojování soutěžitelů a jednání orgánů veřejné moci, které by mohlo znevýhodnit soutěžitele.

Úřad rozhoduje dvoustupňově na základě Správního řádu a přijímá podněty ze strany veřejnosti. Počty obdržených podnětů v konkrétních oblastech a letech jsou uvedeny v Grafu 2.

Graf 2: Počet obdržených podnětů v jednotlivých letech



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

Proti rozhodnutí prvostupňového orgánu může být podán rozklad k předsedovi Úřadu, který společně s rozkladovými komisemi a poradním orgánem plní úlohu druhé instance. Ta může rozklad buď zamítnout, změnit rozhodnutí prvostupňové, zrušit správní řízení či vrátit rozhodnutí k přepracování prvnímu stupni.

Správní řízení nemusí být vždy ukončeno udělením sankce. Účastníci řízení mohou v určitých případech Úřadu navrhnout závazky, jejichž splněním dojde k „uzdravení“ hospodářské soutěže.

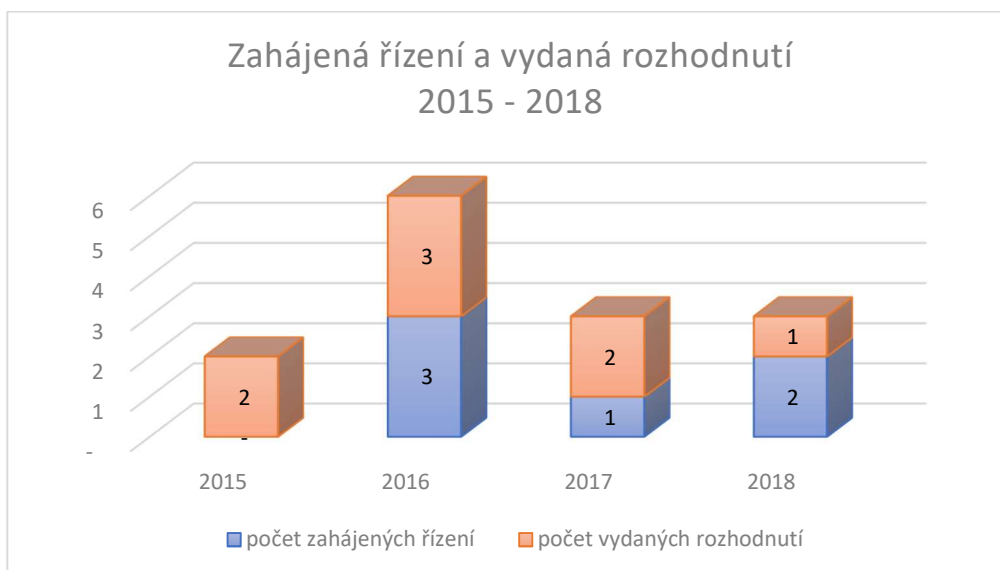
Dále může účastník řízení přistoupit na proceduru narovnání, kdy přizná svou vinu a výsledná pokuta mu je snížena o 20 %. V kombinaci s možností využití programu Leniency tak může dojít ke snížení pokuty celkem až o 70 % nebo k úplnému dosažení imunity.

4.1.1 Oblast zneužití dominantního postavení

Dominantní postavení samo o sobě zakázané není, soutěžním právem je však zakázáno jeho zneužití. Za zneužití dominance je považováno například nastavení nepřiměřeně vysokých cen, aplikování odlišných smluvních podmínek pro jednotlivé odběratele bez udání objektivního důvodu, vázání prodeje zboží či služeb na odběr jiných produktů daného dodavatele nebo také dočasné nastavení cen pod hranici nákladů, a to za účelem likvidace konkurence.

Kolik bylo zahájeno správních řízení a kolik rozhodnutí bylo vydáno ve zkoumaném období znázorňuje Graf 3.

Graf 3: Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – zneužití dominantního postavení



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

V roce 2015 byla vydána dvě rozhodnutí a uložena sankce ve výši 2.199.000 Kč.

V roce 2016 sice úřad vydal tři rozhodnutí, ale sankce nebyla uložena žádná. Ve dvou případech nebylo prokázáno porušení zákona a případ třetí, který se týkal společnosti ČEZ, a.s. (dále jen „ČEZ“), byl vyřešený rozhodnutím se závazky. Jednalo se o kauzu, kdy podnět podala společnost Sokolovská uhelná, a.s. (dále jen „SU“). Úřadem bylo následně zjištěno uplatňování rozdílných cenových podmínek dodávek hnědého energetického uhlí vůči SU i jiným dodavatelům. ČEZ zároveň bez objektivních důvodů odmítal s SU jednat o nastavení korektních cenových podmínek. Úřad v rozhodnutí uložil společnosti ČEZ závazek ve formě uzavření nové kupní smlouvy se společností SU.

V roce 2017 bylo Úřadem vydáno jedno rozhodnutí s pokutou 367.805.000 Kč a jedno rozhodnutí závazkové. Udělená pokuta se týkala společnosti České dráhy, a.s. (dále též „ČD“) za aplikaci podnákladových cen v dálkové osobní železniční přepravě s cílem vyloučit konkurenty z trhu. České dráhy však proti tomuto rozhodnutí podaly rozklad a ani v roce 2019 nebyla tato kauza uzavřena.

Závazkové rozhodnutí se týkalo společnosti Česká pošta, s. p., která svým smluvním zákazníkům stanovovala jisté informační povinnosti v rámci specifických dohod. V případě nesplnění těchto informačních povinností vznikal České poště, s. p. nárok na smluvní pokuty. Dá se říct, že vykořisťovala své obchodní partnery s vědomím své tržní síly. Jako jeden ze závazků k nápravě tohoto chování bylo uzavření dodatků ke všem dotčeným dohodám, ve kterých bylo upraveno znění dané informační povinnosti.⁶⁷

V roce 2018 bylo vydáno jedno rozhodnutí se sankcí ve výši 15.648.000 Kč opět pro ČD. V tomto případě se jednalo o zneužití dominantního postavení uplatňováním rozdílných podmínek, při srovnatelném plnění, vůči jednotlivým poskytovatelům železničních zasilatelských služeb. Proti tomuto rozhodnutí sice byl podán rozklad, ale ještě v roce 2018 bylo rozhodnutí potvrzeno a nabylo právní moci.

⁶⁷ ÚOHS. *Rozhodnutí č.j. S0330/2016/DP* [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/sbirky-rozhodnuti/detail-14930.html>

4.1.2 Oblast zakázaných dohod

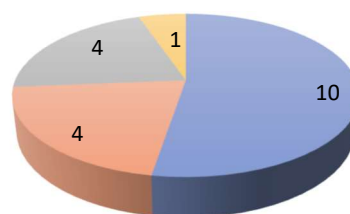
Do této oblasti spadají jak horizontální dohody mezi přímými konkurenty, tak vertikální dohody mezi dodavateli a odběrateli. Může jít například o určování cen, rozdělení trhu či zákazníků, určování kvót pro produkci. Dále sem také patří dohody typu bid rigging mezi soutěžiteli v rámci veřejných zakázek, jejichž odhalování je pro Úřad prioritou, protože mají negativní vliv na veřejné rozpočty. Veřejné zakázky bývají díky těmto dohodám nadhodnoceny až o 20 %.

Dle analýzy agentury Policy and Regulatory Report, která poskytuje statistické a analytické materiály pro oblast hospodářské soutěže a poskytování veřejné podpory, je ÚOHS jeden z nejefektivnějších soutěžních úřadů v rámci boje proti dohodám typu bid rigging.

Důležité je připomenout, že zásadní roli při odhalování zakázaných dohod sehrává Leniency program, který zajišťuje účastníkům kartelových dohod při náležité spolupráci snížení pokuty či beztrestnost. Využití tohoto programu ve zkoumaném období znázorňuje Graf 4.

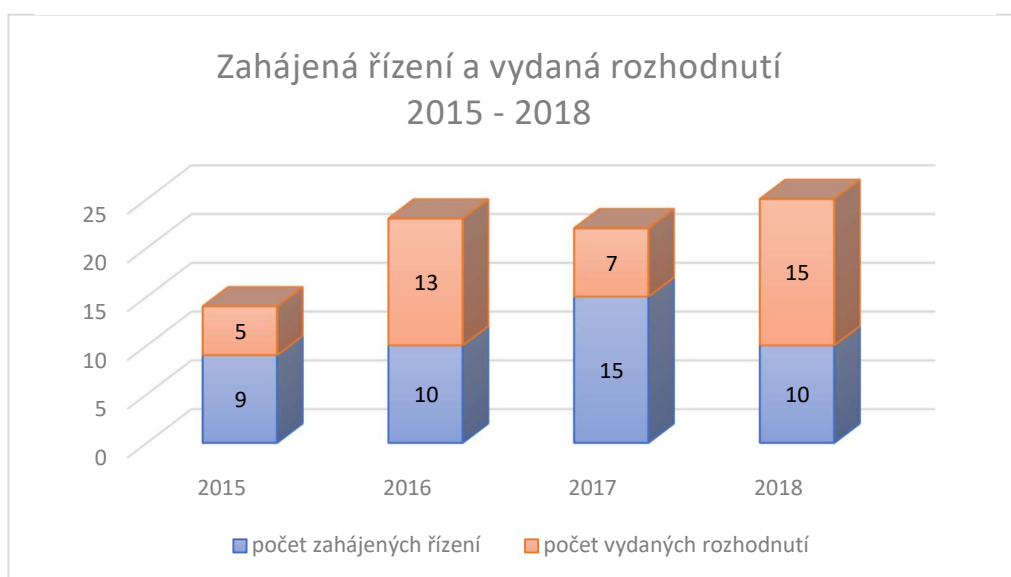
Graf 4: Leniency program – přijaté žádosti

Leniency - přijaté žádosti
2015 - 2018



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

Graf 5: Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – zakázané dohody



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

Dále můžeme z Grafu 5 na předešlé straně vyčíst, kolik bylo v jednotlivých letech zahájeno správních řízení a kolik bylo vydáno rozhodnutí.

V roce 2015 bylo vydáno celkem pět rozhodnutí, z kterých byly čtyři rozhodnutí sankční. Celková výše udělených pokut činila rekordních 2.071.995.000 Kč, a to díky sankci udělené za bid riggingový kartel stavebních firem. Tato sankce byla nejvyšší v historii Úřadu a činila 2.039.420.000 Kč.

Jednalo se o kauzu, kdy účastníci, jejichž seznam je uveden v Tabulce 3, porušili zákon tím, že koordinovali svou účast a nabídky ve výběrových řízeních pro více veřejných zakázek, týkajících se oboru stavebnictví (revitalizace návsi, výstavba rychlostní silnice, rekonstrukce místní komunikace). Celkový objem těchto zakázek přesahoval jednu miliardu korun. Proti prvostupňovému rozhodnutí byl firmami podán rozklad, díky němuž se celková výše udělených pokut snížila novým rozhodnutím z roku 2016 na 1.659.993.000 Kč.

Jako zajímavost lze uvést, že v rámci rozhodování musel Úřad vymezit relevantní trh, na kterém se projevovaly dopady jednání účastníků řízení. Věcně byl tento trh vymezen jako trh inženýrského stavitelství, geograficky jako území České republiky a časově jako trh trvalý neboli trh pravidelně se opakujících dodávek. V Tabulce 3 jsou rozepsány výše sankcí pro jednotlivé účastníky tohoto případu.

Tabulka 3: Přehled účastníků a udělených pokut – bid riggingový kartel 2015

Účastník řízení	Uložená sankce v Kč	Sankce po podání rozkladu v Kč
BERGER BOHEMIA a.s.	16 553 000	13 518 000
EUROVIA CS, a.s.	603 208 000	492 620 000
Lesostavby Třeboň a.s.	7 014 000	4 208 000
M-SILNICE a.s.	56 405 000	46 064 000
Skanska a.s.	648 757 000	529 818 000
STRABAG a.s.	614 166 000	497 556 000
SWIETELSKÝ stavební s.r.o.	93 317 000	76 209 000
Celkem	2 039 420 000	1 659 993 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv a příslušného rozhodnutí ÚOHS

V roce 2016 Úřad vydal deset rozhodnutí o horizontálních dohodách, kdy v šesti případech šlo o jednání ve vzájemné shodě a dva případy řešily zakázané rozhodnutí

sdužení soutěžitelů. O vertikálních dohodách byly vydány tři rozhodnutí a u devíti případů bylo využito procedury narovnání. Sankce byly uloženy v souhrnné výši 460.562.000 Kč.

Jedna z nejvyšších pokut v tomto roce byla udělena společností Vodafone Czech Republic a.s. a O2 Czech Republic a.s. v úhrnné výši 99.085.000 Kč, a to za protisoutěžní dohody o propojení sítí. Touto kauzou se Úřad zabýval opakovaně již od roku 2003 díky podanému rozkladu a soudnímu přezkumu, a ani v roce 2019 stále nebylo vydáno pravomocné rozhodnutí.

Celkem sedm rozhodnutí bylo vydáno v této oblasti v roce 2017, z toho v pěti případech byla uložena pokuta a bylo zároveň využito procedury narovnání. Celková výše sankcí tak činila 13.892.000 Kč.

Prioritou bylo opět odhalování zakázaných dohod mezi soutěžiteli v rámci veřejných zakázek neboli bid riggingu. Jedním z případů byl bid rigging v oblasti stavebních strojů, kdy byla udělena pokuta 6.747.000 Kč za uzavření dohody o rozdělení trhu a zákazníků prostřednictvím koordinace nabídek a účasti ve výběrových řízeních. Toto správní řízení bylo zahájeno na základě žádosti v Leniency programu od jednoho z účastníků. Tomuto účastníkovi č. 1 pokuta udělena nebyla, bylo od ní upuštěno a druhý účastník č. 2 následně také splnil podmínky Leniency programu, načež mu Úřadem byla snížena pokuta o 40 %. Dále tento účastník č. 2 využil procedury narovnání, díky které došlo k dalšímu snížení pokuty o 20 %. Celkem mu tedy byla snížena sankce o 60 % z původních 14.056.000 Kč na zmíněných 6.747.000 Kč.

Celkem jedenáct rozhodnutí o horizontálních dohodách, z nichž v sedmi případech šlo o bid rigging, vydal Úřad v roce 2018. Dále byla vydána čtyři rozhodnutí o vertikálních dohodách. Pokuty byly uloženy v celkové výši 181.992.200 Kč a v osmi správních řízeních bylo využito procedury narovnání.

Nejvyšší z pokut v daném roce byla udělena účastníkům kartelové dohody o rozdělení trhu v oblasti nákladní železniční přepravy a zasílatelství. Toto správní řízení bylo zahájeno na základě Leniency žádosti jednoho ze tří účastníků, který byl díky splnění podmínek Leniency programu od pokuty očištěn. Dalším z účastníků byla společnost AWT Čechofracht a.s., které byla uložena pokuta ve výši 4.592.908 Kč, ale díky využití procedury narovnání byla tato částka snížena o 20 % na 3.674.000 Kč. A třetím účastníkem byla společnost České dráhy, a.s., které úřad vyměřil pokutu ve výši 120.000.000 Kč. Díky splnění podmínek v rámci programu Leniency a v proceduře narovnání, byla sankce snížena celkem o 60 % na 48.000.000 Kč.

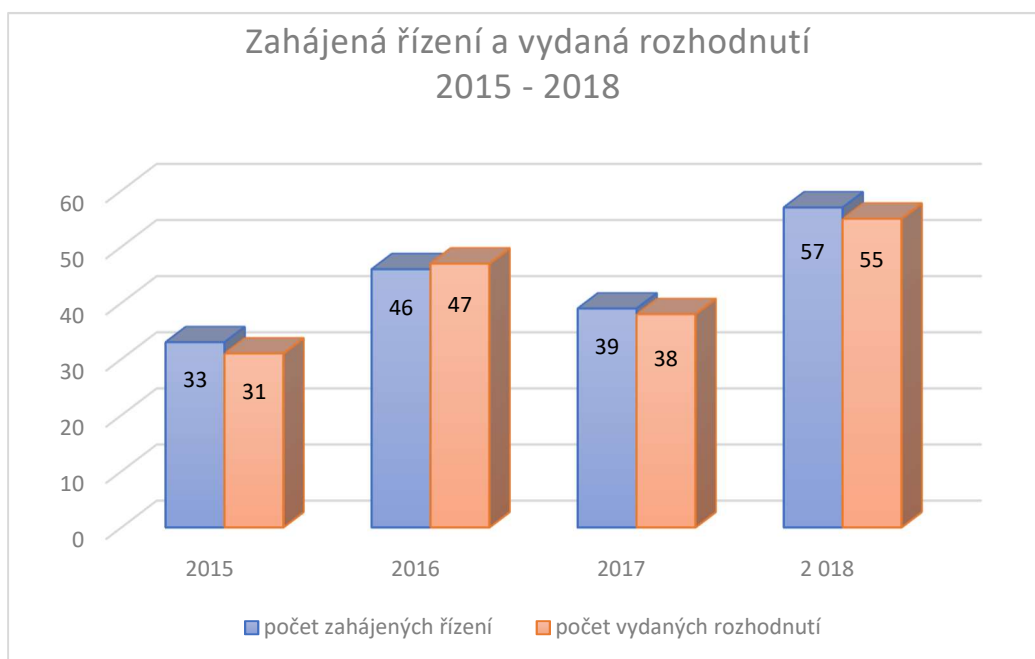
Zajímavou kauzou roku 2018 je také protisoutěžní jednání společnosti Booking.com v oblasti on-line rezervací ubytování, kdy vyžadovala od poskytovatelů ubytovacích služeb v rámci všeobecných obchodních podmínek paritu ceny (lepší ceny než pro konkurenci) a paritu dostupnosti (dostupnost, která je stejně výhodná jako dostupnost poskytnutá konkurenci). V tomto řízení byla Úřadem udělena pokuta ve výši 8.336.000 Kč, kdy byl následně zmíněným účastníkem podán rozklad. Tento rozklad by v rámci druhostupňového řízení zamítnut, pokuta byla v roce 2019 potvrzena a nabyla právní moci.

4.1.3 Oblast spojování soutěžitelů

Samotné spojování soutěžitelů je pro hospodářskou soutěž přínosem, protože přispívá k zefektivňování výroby a nakládání se zdroji. Hospodářskou soutěž by ale mohla narušit fúze, následkem které by vzniknul dominantní soutěžitel na trhu. Pokud je takové spojení Úřadem vyhodnoceno jako nežádoucí, může být následně zakázáno nebo vyzváno k přijetí závazků, jejichž splněním by se soutěžitelé zbavili protisoutěžního rizika.

Úřad v této oblasti může vést buď standardní nebo zjednodušené řízení. Pokud mají fúzující soutěžitelé na stejném relevantním trhu společný podíl do 15 % nebo na vertikálně navazujících trzích podíl do 25 %, mohou požádat o povolení fúze ve zjednodušeném řízení. To znamená, že rozhodnutí o povolení spojení bude vydáno do 20 dní, ve standardním řízení je to dní 30.

Graf 6: Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – spojování soutěžitelů



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

Z Grafu 6 lze vyčíst, kolik správních řízení bylo zahájeno v oblasti spojování soutěžitelů za sledované období a kolik bylo vydáno rozhodnutí.

Odbor fúzí v roce 2015 zahájil 33 správních řízení, z nich 21 zjednodušených. Rozhodnutí bylo vydáno 31, z nich 20 ve zjednodušeném řízení. Ve dvou případech byly uloženy sankce v celkové výši 9.010.000 Kč. Jedním z případů bylo spojení soutěžitelů ARMEX Oil, s. r. o. a TRANSCAGO s. r. o. (obě společnosti se zabývají distribucí pohonných hmot a doplňkovými službami). K fúzi došlo před podáním návrhu na zahájení řízení o jejím povolení a před nabytím právní moci rozhodnutí, kterým byla tato fúze povolena. Pokuta byla udělena ve výši 7.549.000 Kč.

V roce 2016 bylo úřadem vydáno celkem 47 rozhodnutí, z toho bylo ve 30 případech využito zjednodušeného řízení. Jedna fúze byla povolena po přijetí závazků soutěžitelem a uložena byla jedna sankce ve výši 5.383.00 Kč za uskutečňování nepovoleného spojení. Tato kauza se týkala společnosti Bohemia Energy entity, s.r.o., která se spojila se společností České energetické Centrum a.s. ještě před samotným podáním návrhu na povolení této fúze a před vydáním rozhodnutí Úřadu, jímž se uvedená fúze povolila. Společnost Bohemia Energy využila procedury narovnání za účelem snížení sankce.

V rámci roku 2017 bylo zahájeno 39 řízení, z nich 31 zjednodušených a vydáno 38 rozhodnutí, z nich 30 ve zjednodušeném řízení. Žádné povolení fúze v tomto roce nebylo se závazky nebo nepovoleno.

Úřad vydal 55 rozhodnutí v roce 2018, z nich 40 bylo ve zjednodušeném řízení. Zahájeno bylo 57 řízení. Na základě zjednodušeného návrhu bylo například povoleno spojení soutěžitelů KKCG AG (společnost má sídlo ve Švýcarsku, ale působí na území ČR v rámci obchodu s ropou a plynem, provozuje loterijní a sázkové hry, poskytuje služby telekomunikační a informačních technologií, dále provozuje cestovní kanceláře atd...) a Sazka Group a.s. (v ČR působí zejména v oblasti provozování loterií a sázkových her, dále poskytuje služby telekomunikační, prodej vstupenek na kulturní a sportovní akce atd...).

4.1.4 Oblast protisoutěžního jednání orgánů veřejné správy

Díky novelizaci Zákona o ochraně hospodářské soutěže nesmí dle §19a orgány veřejné správy od roku 2012 podporovat zvýhodnit určitého soutěžitele a jinak narušovat hospodářskou soutěž, jinak jim hrozí pokut až do výše 10 milionů Kč.

Úřad poskytl institucím, kterých se tato novela týká, dostatečně dlouhé přechodné období, aby se mohly novému znění zákona přizpůsobit.

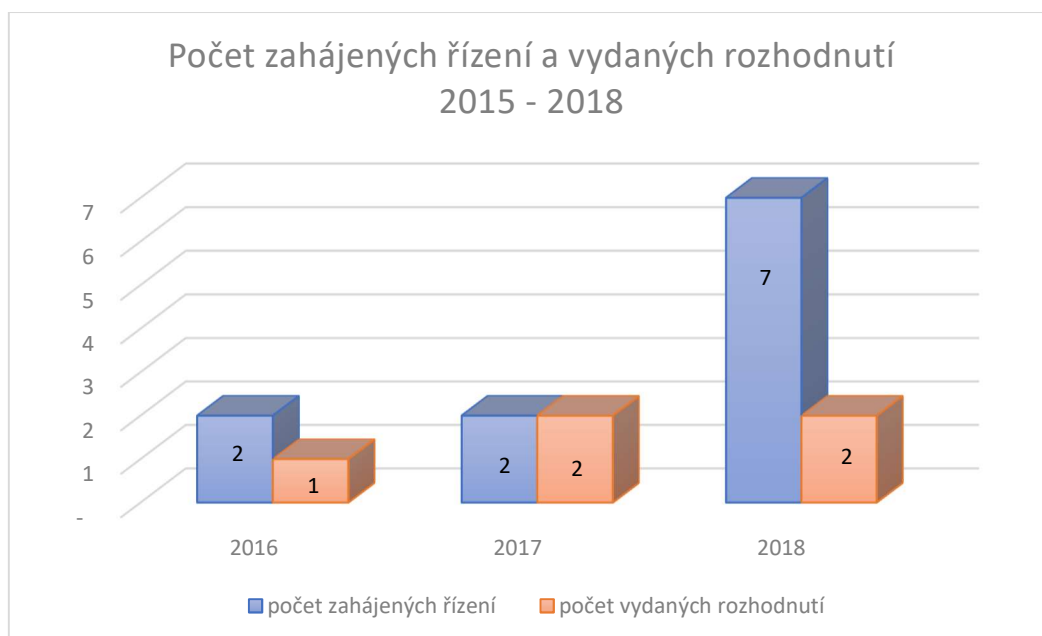
První pokuta v této oblasti byla vydána v roce 2016. Přesto, že v tomto roce bylo Úřadem řešeno přibližně 50 podnětů, které se týkaly hlavně loterijních vyhlášek měst a obcí, rozhodnutí bylo vydáno pouze jedno. Týkalo se města Bíliny a uložená pokuta byla ve výši 275.000 Kč. Město povolilo na svém území na vybraných místech provozování sázkových a loterijních her, výběr těchto míst však nebyl objektivní a nediskriminační.

V roce 2017 byly v této oblasti vydány dvě rozhodnutí, opět v rámci loterijních vyhlášek měst a obcí a uložené sankce činily celkem 1.233.000 Kč. Statutární město Děčín inkasovalo pokutu ve výši 499.000 Kč a statutární město Karlovy Vary dostalo pokutu 734.000 Kč. V obou případech byl podán rozklad.

Další dvě obce byly pokutovány za protisoutěžní loterijní vyhlášku v roce 2018 a to v celkové výši 400.000 Kč. Jednalo se o obec Nučice (73.000 Kč) a město Varnsdorf (327.000 Kč). Oba účastníci se dopustili porušení §19a ZOHS obdobným způsobem, jako účastníci podobných případů v minulých letech.

Přehled zahájených řízení a vydaných rozhodnutí v jednotlivých letech pro tuto oblast je znázorněn v Grafu 7.

Graf 7: Zahájená řízení a vydaná rozhodnutí – dle §19a ZOHS



Zdroj: Vlastní zpracování dle výročních zpráv ÚOHS

5 Výsledky a diskuse

V praktické části autorka zkoumala 4 základní oblasti narušování hospodářské soutěže, konkrétně zneužití dominantního postavení, zakázané dohody, spojování soutěžitelů a dozor nad orgány veřejné správy. Oblast veřejných zakázek je svým způsobem zahrnuta v zakázaných dohodách, protože zde je prioritou Úřadu odhalovat bid riggingové kartely.

V rámci analyzovaného období let 2015 - 2018 bylo autorkou zjištěno, že většina soutěžitelů přistoupila na proces narovnání, čímž přiznali svou vinu a vzdali se možnosti podání rozkladu. Otázkou je, jestli k přiznání dochází opodstatněně nebo jestli účastníkům jde pouze o snížení sankce.

Nejvíce podnětů od veřejnosti, celkem 515, obdržel Úřad v letech 2015 – 2018 v rámci zneužívání dominantního postavení (jen v roce 2016 se jednalo o 293 podnětů). V oblasti zakázaných dohod to bylo 437 podnětů, v oblasti dozoru nad orgány veřejné správy se jednalo o 145 podnětů a pro oblast fúzí pouze 11 podnětů.

Za zneužívání dominantního postavení byly ve zkoumaném období uděleny sankce v celkové hodnotě 385.652.000 Kč. Nejvyšší pokuta ve výši 367.805.000 Kč padla v kauze se společností České dráhy, a.s., která aplikovala podnákladové ceny s cílem vyloučit konkurenty z trhu. Proti rozhodnutí byl podán rozklad a ke konci roku 2019 tento případ stále nebyl uzavřen a rozhodnutí nenabylo právní moci.

V oblasti zakázaných dohod byly v rámci analyzovaného období uděleny sankce v celkové hodnotě 2.728.441.200 Kč. Spadá sem zatím nejvyšší udělená pokuta v historii Úřadu ve výši 2.039.420.000 Kč. Byla udělena v roce 2015 za bid riggingový kartel stavebních firem. Účastníci tohoto řízení však podali rozklad a pokuta se novým rozhodnutím, které nabylo právní moci v roce 2016, snížila na 1.659.993.000 Kč.

Za spojování soutěžitelů byly v období let 2015 – 2018 uděleny pokuty v celkové výši 14.393.000 Kč. Nejvyšší sankce byly uloženy v roce 2015 ve výši 9.010.000 Kč, ale je zajímavostí, že například v letech 2017 a 2018 žádné sankce uloženy nebyly. Autorka vyzorovala, že pokuty byly v této oblasti udělovány zejména za fúze, které se uskutečnily před samotným rozhodnutím úřadu o jejich povolení. Považuje je tedy pouze za důkaz jakési neposlušnosti firem a nepokory vůči jasně daným pravidlům.

V rámci dozoru nad orgány veřejné správy byly ve sledovaném období uloženy pokuty ve výši 1.908.000 Kč. Ve všech případech byly účastníky města či obce a pokutovány

byly za protisoutěžní loterijní vyhlášky, které umožnily provozování sázkových a loterijních her pouze na určitých místech. Tato místa však nebyla vybrána objektivně a nediskriminačně, jak by tomu mělo být.

Úřad k této oblasti vydal v roce 2014 stanovisko⁶⁸. Dle něj Úřad respektuje pravomoc obcí regulovat provoz loterií na svém území, nesmí však nikoho zvýhodňovat. Za problematickou není považována situace, kdy se obce rozhodnou pro úplný zákaz provozu loterií i když tím dojde k naprostému vyloučení soutěže v dané oblasti, je to však v mezích zákona. Problematická je situace, kdy se obec rozhodne provoz loterií na svém území omezit. Dochází pak ke zvýhodňování soutěžitelů, kteří ve své činnosti mohou nadále pokračovat oproti těm, kteří jsou nuceni ukončit svou podnikatelskou činnost. Úřad tedy v rámci tohoto stanoviska vybízí ke stanovení obecných pravidel a kritérií pro provozování loterií. Tyto kritéria musí být nediskriminační a v souladu se zákonem.

Jako zajímavé téma k diskuzi autorka shledává problém důvěryhodnosti samotného Úřadu. Předseda Úřadu, Ing. Rafaj, je spojován s několika závažnými korupčními kauzami a policie mu v rámci podezření z trestné činnosti při vyšetřování zabavila hotovost přibližně v hodnotě 2.000.000 Kč, kdy nedokázal vysvětlit její původ.

Aktuálním a médií poměrně dost diskutovaným tématem je podezření z korupce předsedy Úřadu v kauze týkající se výběru provozovatele mýtného systému. Pan Ing. Rafaj měl spolupracovat při prosazování firmy Kapsh ve výběrovém řízení na supervizora elektronického mýta. Tato firma nakonec výběrové řízení nevyhrála a podala Úřadu podnět k přezkumu tohoto tendru.

⁶⁸ ÚOHS. *Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k regulaci provozu loterií a jiných podobných her obcemi* [online].(PDF). [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/metodiky-a-dokumenty.html>

6 Závěr

Jak je z této práce patrné, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže má v České republice nezastupitelnou funkci při regulaci a ochraně hospodářské soutěže.

Úřad v této podobě vznikl v roce 1996 a jeho působnost definuje Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Sídlo má Úřad v Brně a momentálně je jeho předsedou Ing. Petr Rafaj, jemuž v roce 2021 uplyne druhé funkční období a bude volen nový předseda.

Organizační struktura Úřadu se, mimo jiné, skládá z pěti sekcí, které se jednotlivě specializují na oblast hospodářské soutěže, veřejných zakázek, veřejné podpory a tržní síly, druhostupňového rozhodování a vnějších vztahů a správy Úřadu samotného. Tyto sekce jsou přímo podřízeny předsedovi Úřadu.

Pokud bychom měli definovat tržní struktury, které mohou narušit hospodářskou soutěž, jedná se potom o monopoly, oligopoly a monopolistickou konkurenci.

Hlavním orgánem, který spravuje antimonopolní politiku v rámci Evropské unie, je Evropská komise. Dále také Soudní dvůr EU, který působí jako odvolací orgán, Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž či Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Se všemi těmito institucemi Úřad aktivně spolupracuje.

Za nejdůležitější právní předpisy pro oblast zkoumanou v této práci můžeme považovat Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů a články 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie.

V rámci správního řízení Úřad provádí sektorová či místní šetření, a to na základě podnětů vlastních či od veřejnosti. Tyto šetření mají za úkol zjistit, zda byl nebo nebyl porušen Zákon, případně zajistit příslušné důkazy. Až poté může být zahájeno správní řízení s účastníky dle Správního řádu. Úřad rozhoduje ve dvou stupních, ale pouze v případě prvostupňového řízení může být účastníkem využito procedury narovnání a součinnosti v rámci Leniency programu. Tím účastník může dosáhnout plné imunity nebo snížení hrozící sankce až o 70 %. Proti prvostupňovému rozhodnutí je možné podat rozklad a případ tak postoupí do druhého stupně rozhodování. Pokud ani potom účastník s rozhodnutím nesouhlasí, může požádat o soudní přezkum rozhodnutí. Sankce může být udělena až do výše 10 % z čistého obrátu soutěžitele, u fyzických osob pak může být udělen trest odnětí svobody až na 8 let.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; SVOBODA, Roman. *Mikroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 283 s. ISBN 978-80-7380-453-4.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-740-0006-5.

HOLMAN, Robert. *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 591 s. ISBN 80-7179-737-5.

JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2018. 400 s. ISBN 978-80-271-0146-7.

KLIKOVÁ, Christiana; KOTLÁN, Igor a kol. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: Sokrates, 2012, 293 s. ISBN 978-80-86572-76-5.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2000. 763 s. ISBN 80-7169-891-1.

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže: *Historie, fakta, svědectví*. Brno: ÚOHS, 2008, 159 s. ISBN 978-802-5422-427.

ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie*. 2. vyd. Praha: Linde, 2002. 887 s. ISBN 978-80-720-1381-4.

7.2 Legislativa

ČR. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a změně některých zákonů.

ČR. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

ČR. Zákon č. 359/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití.

EU. Smlouva o fungování EU.

EU. Nařízení Komise EU č. 1407/2013, o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování EU na podporu de minimis.

EU. Nařízení Komise EU č. 651/2014, kterým se v souladu se Smlouvou o EU prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem.

7.3 Internetové zdroje

DotaceEU.cz. *Veřejná podpora* [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z WWW: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Narodni-organ-pro-koordinaci/Predbezne-podminky/Verejna-podpora>

EU, Evropská unie. *Hospodářská soutěž* [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z WWW: https://europa.eu/european-union/topics/competition_cs

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Abeceda hospodářské soutěže* [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z WWW: <https://abecedahs.uohs.cz/>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Definiční znaky veřejné podpory* [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/definicni-znaky-verejne-podpory.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Historie úřadu* [online]. [cit. 2019-10-08]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/historie-uradu.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Hospodářská soutěž* [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Formy bid riggingu* [online]. [cit. 2019-12-23]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/osveta-a-transparentnost-verejnych-zadavatelu/zakazane-dohody-bid-rigging/formy-bid-riggingu.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Podpora de minimis* [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/podpora-de-minimis.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Oddělení platebního styku* [online]. [cit. 2019-12-23]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/oddeleni-platebniho-styku.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Leniency program* [online]. [cit. 2019-12-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Mezinárodní spolupráce* [online]. [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/mezinarodni-spoluprace.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Organizační struktura* [online]. [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/organizacni-struktura.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Sbírky rozhodnutí* [online]. [cit. 2020-02-10]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/sbirky-rozhodnuti.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Služby obecného hospodářského zájmu* [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/sluzby-obecneho-hospodarskeho-zajmu-sgei.html>

ÚOHS. *Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k regulaci provozu loterií a jiných podobných her obcemi* [online]. (PDF). [cit. 2020-02-27]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/metodiky-a-dokumenty.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Veřejné zakázky* [online]. [cit. 2019-12-23]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2015* [online]. (PDF). [cit. 2020-02-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vvyrocni-zpravy.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2016* [online]. (PDF). [cit. 2020-02-20]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vvyrocni-zpravy.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2017* [online]. (PDF). [cit. 2020-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vvyrocni-zpravy.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2018* [online]. (PDF). [cit. 2020-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vvyrocni-zpravy.html>

ÚOHS, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Významná tržní síla* [online]. [cit. 2019-12-28]. Dostupné z WWW: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/vyznamna-trzni-sila.html>

